

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Näemme tärkeänä, että lain tavoitteena on terveysturvallisuus, joka on tasapainossa taloudellisten vaikutusten kanssa. Matkustaminen ulkomailta Suomeen tulee mahdollistaa terveysturvallisesti, mutta toisilla toimenpiteillä kuin lakiesityksessä on esitetty. Esityksellä olisi matkailualalle paljon pidempiaikaisia negatiivisia vaikutuksia kuin lain voimassaoloaika.

Lakiesitys on erittäin monimutkainen ja vaikeasti ymmärrettävä sekä mahdoton toteuttaa käytännössä. Matkustajien ja matkailutoimijoiden näkökulmasta lakiesitys sisältää liikaa erilaisia ehtoja ja aikarajoja. Lakiesityksen edellyttämä toimintamalli tulisi vaatimaan kohtuuttoman paljon yhteiskunnan eri resursseja. Terveysturvallinen matkailu on toteutettavissa yksinkertaisemmalla mallilla ja paljon vähäisemmillä resursseilla.

Vastustamme lakiehdotuksen lähtökohtana olevaa karanteenimallia, koska se perustuu käytännössä ryhmäkaranteeniin määrittämiseen tilastollisen riskin perusteella ilman yksilöllistä lääketieteellistä arviota. Tartuntatautilain nojalla määrättävä karanteeni tarkoittaa käytännössä vapaudenriistoon rinnastettavaa toimenpidettä. Esitetty karanteenimalli on selkeässä ristiriidassa Schengen alueella noudatettavan vapaan liikkumisen periaatteen kanssa.

Ehdotuksen monimutkaisuus ja lakitasolla edellytettävä karanteeni aiheuttavat sen, että ulkomaanmatkailu Suomeen ei tule olemaan kilpailukykyistä muiden kohteiden kanssa matkailun elpymisvaiheessa. Ulkomaan matkailutulo on vuositasolla ollut yli 5 mrd € ja siten erittäin merkittävä vientitulon lähde. Matkailuala työllistää kokonaisuudessaan 140.000 henkilöä. Taloudellisten menetysten negatiiviset vaikutukset kohdistuvat poikkeuksellisen voimakkaasti tuhansiin matkailualan työntekijöihin ja heidän perheidensä toimeentuloon. Taloudelliset vaikutukset tulevat näkymään vielä vuosia, jos pitkään rakennetut ulkomaisia asiakkaita palvelevat yritysverkostot joutuvat lopettamaan toimintansa ja ulkomaiset matkanjärjestäjät valitsevat muita matkakohteita.

Esityksemme terveysturvallisen matkailun malliksi on:

- Yhden testin malli, jossa riskimaista saapuvien matkustajien tulee oleskelun kestosta riippumatta esittää todistus negatiivisesta tuloksesta lähtömaatestissä. Jos heillä ei ole todistusta, voivat he vaihtoehtoisesti mennä pikatestiin Suomeen saapuessaan.
- Maahantulijoille tulee antaa selkeät ohjeet terveysturvallisista toimenpiteistä, kuten hygieniä, turvavälit ja vahva suositus kasvomaskin käytöstä sisätiloissa ja liikennevälineissä. THL on todennut, että kasvomaskit estävät erittäin tehokkaasti covid-19 taudin leviämistä.
- Pikatestikapasiteettia tulee lisätä laajasti kattamaan koko maan tarpeet. Taudin leviämisen estämisessä tärkeäksi ja tehokkaaksi keinoksi on käytännössä osoittautunut nopea testituloksen saaminen, joka mahdollistaa nopean jäljittäminen altistustapauksissa.

Lakiesityksellä myös rajoitetaan ja loukataan useita muita perusoikeuksia, mm. liikkumisvapautteen ja oikeuteen työhön ja elinkeinovapautteen. Mitkä ovat muiden perusoikeuksien rajoitustoimien yhteiskunnalle aiheuttamat kokonaishaitat? Nämä tulisi olla selvitettyinä, että edes voitaisiin arvioida niiden suhdetta lakiesityksellä tavoiteltavaan hyötyyn. Esitettyjen toimenpiteiden oikeasuhtaisuuden arviointia on tällaisen puutteellisen selvityksen perusteella mahdotonta tehdä asianmukaisesti.

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

Nämä toimenpiteet eivät mahdollista riittävästi ulkomaalaisten matkailijoiden saapumista Suomeen. Lähtökohtaisesti monimutkaiset säännöt ja karanteenin uhka estävät ulkomaalaisia terveitä ihmisiä tulemasta Suomeen. Tällaisen karanteeniuhan vallitessa Suomi ei valikoidu matkakohteeksi, jos vaihtoehtona on monissa maissa testaukseen perustuva maahantulo. Suomen houkuttelevuus matkakohteena voi myös kärsiä pitkään epidemian jälkeen asiakasvirran suuntautuessa muualle.

Ulkomaisten matkailijoiden maahantulon mahdollistamisessa on tärkeää yksinkertaiset, mutta terveysturvallisuuden kannalta riittävät menettelyt, ohjeet ja viestit. Yhden negatiivisen testin tulisi mahdollistaa kaiken pituiset viipymät Suomessa yhdistettynä muihin terveysturvallisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja erittäin matalan kynnyksen pikatestausmahdollisuuteen kaikilla alueilla Suomessa.

Vaikka covid-19 tautitilanne tällä hetkellä estää matkustamista useista lähtömaista, on tärkeää, että matkustukseen liittyvät säännöt ovat selkeät ja valmiina hyvissä ajoin jo ennen kuin matkailun lähtömaiden rajoitukset alkavat poistua. Heti kun tämä tapahtuu, kilpailu matkakohteiden välillä on erittäin kovaa. Sekä yksittäiset matkustajat että matkanjärjestäjät suunnittelevat hyvissä ajoin tulevia matkojaan. Matkanjärjestäjät suunnittelevat mieluummin tuotantoaan sellaisiin matkakohteisiin, jotka ovat rajoitustoimenpiteiden osalta mahdollisimman ennakoitavia ja näin ollen riskittömämpiä. Tämän vuoksi ehdotetulla lakiesityksellä on paljon pidempiaikaisia vaikutuksia kuin lain voimassaoloaika.

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

Toimenpiteet ja säännöt ovat ylimitoitettuja, monimutkaisia ja matkailijat tulevat karttamaan Suomea matkakohteena, mikäli lakiesitys toteutuu.

Koko lakiehdotus perustuu karanteenistrategiaan. Terveysturvallisen matkustuksen ja covid-19 taudin leviämisen estämisen tulee perustua pikemminkin tehokkaaseen ja nopeaan pikatestausstrategiaan, kuten monet maat ovat jo tekemässä.

Yhden negatiivisen testin tulisi mahdollistaa kaiken pituiset viipymät Suomessa yhdistettynä muihin terveysturvallisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja erittäin matalan kynnyksen pikatestausmahdollisuuteen kaikilla alueilla Suomessa.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

Tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla karanteeni ja monimutkaiset testaussäännökset eivät ole välttämättömiä. Yhden negatiivisen testituloksen malli on riittävä. Terveysturvallisia toimintamalleja on kehitetty maailmalla matkailualalla hyvin tuloksin. Kattava kasvomaskien käyttö sekä hygienia- ja muut terveysturvalliset toimenpiteet laskevat mahdollisen tartuntavaaran minimiin. Nämä toimenpiteet yhdistettynä negatiiviseen testitulokseen ovat riittävät takaamaan terveysturvallisen matkustamisen.

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

Lakiesitys sitoisi erittäin paljon yhteiskunnan terveydenhuollon resursseja ja loukkaisi niiden ihmisten perusoikeuden suojaamaa oikeutta terveyden- ja sairaanhoitoon, jotka tämän takia tulevat jäämään vaille oikea-aikaista terveydenhoitoa yhteiskunnassa. Jo tämän vuoksi esitetyt toimenpiteet eivät ole hyväksyttäviä eivätkä oikeassa suhteessa siihen, mitä esitetyillä toimenpiteillä pyritään saavuttamaan.

Yhden testin periaatteella ja muilla terveysturvallisuustoimenpiteillä vähennettäisiin merkittävästi terveydenhoitohenkilökunnan resurssitarpeita maahantulopisteissä niin testauksen toimittamisessa kuin hallinnollisia karanteenipäätöksiä tehtäessä. Tämä myös vähentäisi suunnitellun virka-avun tarvetta.

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

Väliaikaisiin säännöksiin pitäisi lisätä elinkeinoelämän kannalta tärkeät toimijat ja urheilijat, jotka tulevat kutsuttuna vierailemaan Suomeen ja jotka noudattavat kutsujan terveysturvallisia toimintaohjeita.

